

"UP" (L-R) Russell and Carl Fredricksen ©Disney/Pixar. All Rights Reserved.

UPP

Upp är en animerad film för såväl stora som små om en pensionär och en pojke som tillsammans med ett flygande hus ger sig ut på ett äventyr. En klassisk berättelse om drömmar, möten över generationsgränserna och vad som är viktigt i livet.

Rekommenderad från åk 1

En filmhandledning av:
Mikael Kowalski

Filmen finns i två språkversioner (engelsk och svensk). Då karaktärerna heter olika i de olika versionerna har jag första gången namnet nämns skrivit båda, och sedan använt de svenska namnen. Även andra saker heter olika och genomgående i texten används de svenska namnen.

Handling:

Carl Fredriksson/Fredricksen är en blyg och lugn pojke som idoliserar den kände äventyraren Charles F. Muntz. Muntz anklagas för att ha fabricerat ett skelett av en gigantisk fågel han funnit vid Paradisfallen i Sydamerika. För att rädda

sitt rykte lovar han att återvända dit för att fånga ett levande exemplar. Carl blir vän med en energisk flicka som heter Ellie, som också är en Muntz beundrare. Ellie har ambitioner att leta efter alla sorters äventyr, vilket hon illustrerar i sin klippbok. Ellie berättar för Carl om sin önskan att flytta sitt klubbhus till en klippa med utsikt över Paradisfallen, vilket Carl lovar att hjälpa henne med.

Carl och Ellie gifter sig så småningom och åldras tillsammans i huset där de träffades första gången. Han arbetar som ballongförsäljare och hon som djurskötare. De kan inte få barn, men försöker upprepade gånger att spara ihop till en resa till Paradisfallen, men något dyker alltid upp som gör att de får lägga pengarna på annat. När Carl ser hur gamla de har blivit, köper han slutligen biljetter till Sydamerika, men Ellie blir sjuk och avlider.

Åren går och staden växer runt, den nu aldrig, Carls hus. En byggherre köper all den omgivande marken, men Carl vägrar att flytta. När en byggnadsarbetare av misstag skadar hans brevlåda, slår Carl honom i huvudet med sin rullator.

Byggherren tar tillfället i akt att få domstolen att tvinga Carl till ett ålderdomshem. Carl kommer på ett sätt att hålla sitt löfte till Ellie: han gör om sitt hus till ett primitivt luftskepp, med tusentals heliumballonger som får det att lyfta bort från sin grund. Den unge scouten Oskar/Russell, som råkar befinna sig på Carls förstuvist, blir en ofrivillig passagerare.

Efter att ha överlevt ett åskväder, landar huset i närheten av en stor ravin bredvid Paradisfallen. Carl och Oskar utnyttjar ballongernas lyftkraft och börjar gå runt ravinen med huset. Paret möter sedan en lång, färgstark fågel, som försöker återvända till sina ungar. Oskars namn på fågeln är Kenneth och Carl lovar att hjälpa henne tillbaka säkert till hennes kull. Gruppen möter sedan en hund som heter Dogge. Han bär en speciell krage som gör så att han kan tala människospråk. Hunden tillhör en nu mycket gammal Charles Muntz som, under en middag ombord på sitt luftskepp, förklarar att han har tillbringat åren sedan sitt försvinnande med att försöka fånga jättefågeln.

När Oskar oskyldigt avslöjar sin vänskap med Kenneth blir Muntz plötsligt besatt och sätter sin armé av hundar på dem. Carl, Oskar och Kenneth lyckas fly tillsammans med Dogge. Muntz letar upp dem och fångar Kenneth. Muntz startar en brand under Carls hus vilket tvingar honom att välja mellan att rädda huset eller Kenneth. Carl rusar för att släcka elden, då tar Muntz fågeln och åker därifrån.

Huset har landat vid Paradisfallen och Carl ger sig in i huset. Han ställer i ordning hemmet och tar fram Ellies äventyrsbok där

han till sin förvåning, upptäcker foton från deras äktenskap i delen ”saker jag skall göra”. Ett sista meddelande från Ellie uppmuntrar honom att ge sig iväg på ett nytt äventyr. Stärkt går Carl för att hitta Oskar. Men Oskar är arg på Carl för att han svek över hans svikande av Kenneth. Därför flyger han iväg med några ballonger för att rädda fågeln. Carl följer efter men måste först dumpa alla sina ägodelar för att få huset att lyfta igen.

De hinner båda ikapp luftskeppet. En vild jakt slutar med att Muntz faller ner till sin död. Dogge tar kommandot över hundarna och Carl tappar huset som försvinner bakom molnen och utom synhåll.

Kenneth återförenas med sina ungar och sedan flyger Carl, Oskar och Dogge tillbaka till staden med luftskeppet. När Oskars far missar ceremonin där hans son blir Seniorscout, tar Carl över och överlämnar stolt hans sista scoutmärke: Vindruvor-märket som Ellie gav Carl när de först träffades. Carls och Ellies gamla hus visar sig ha landat perfekt på en klippa bredvid Paradisfallen. Precis där de alltid drömt om.

PIXAR ANIMATION STUDIOS

Up / Final Frame / Pixar Creative Services
generated from element: cs_comp
u140_27cs.sel16.16.tif - 2009:02:03 11:17:45 - (1920 x 1080)

Att göra innan ni ser hela filmen:

Se gärna de viktigaste scenerna i inledningen innan ni ser hela filmen (kan givetvis även göras efter ni sett filmen). Filmen finns på DVD/Blu-ray och ni kan då se om delar ur filmen före eller efter t.ex. en skolbiovisning.

Se öppningssekvensen med journalfilmen: Journalfilmen är gjord så att den skall se ut som gamla journalfilmer. Förklara gärna för eleverna vad journalfilmer är för något (deras föräldrar var inte födda när det visades journalfilmer på bio). Förklara gärna att på den tiden var detta de enda nyheterna med rörlig bild som fanns att tillgå. Diskutera även gärna med eleverna hur Muntz presenteras – vilken information får vi av honom och hans liv. Hur verkar han vara som person. När ni sett filmen kan ni ju jämföra nyhetsbilden av Muntz och bilden de fått av Muntz genom att ha sett hela filmen.

Se sekvensen där Carl möter Ellie: Diskutera hur de tycker att Carl och Ellie framställs. Vem av dem är intressantast? Diskutera innan filmen vem av Carl eller Ellie de helst skulle vilja se som en huvudperson när de blir vuxna? Be eleverna motivera.

Se sekvensen med Carl och Ellies liv: Enligt filmens regissörer är detta den absolut viktigaste sekvensen i filmen. Här måste vi som åskådare förstå Carls motivation, agerande och drivkrafter. Vad som är viktigt enligt regissörerna är även att de barn som ser filmen känner sympati och får medkänsla för Carl inför resten av filmen. Diskutera (speciellt med yngre elever) om vad de tycker om denna sekvens

och om de förstår vad som händer i den. Barnlöshet, sparande av pengar, Ellies sjukdom och död...

Filmmusik

Upp fick välförtjänt en Oscar för bästa filmmusik. Musiken är temabaserad vilket i detta fall innebär att filmen har ett huvudtema som löper genom hela filmen. Temat spelas för första gången i sekvensen med Carl och Ellies liv. [Ni kan även lyssna på det här \(spotify krävs\)](#). Prata med eleverna om vad de får för uppfattning av musiken – hur känns den? Gammal/modern, glad/ledsen, spännande/långsam hjältomodig/vardaglig etc. När ni sett hela filmen kan ni prata med eleverna om när musiken kom tillbaka i filmen. Tänkte de på musiken? Kan ni se sekvenser ur filmen i klassrummet så kan ni ju lyssna och se på sekvenser för att se hur musiken ändras genom olika sinnesstämningar.

Dramaturgi, karaktärsanalys och eget skapande

Dramaturgi och karaktärsanalys kan vara svårt och abstrakt inte minst för mindre barn. Här följer en övning som hjälper er på traven att analysera filmens berättelsestruktur, dramaturgi och samtidigt kunna göra en karaktärsanalys. Denna övning fungerar lika bra på andra filmer och såväl för yngre som äldre barn.

Be alla eleverna i klassen att rita/teckna en bild ur filmen. Be dem att beskriva vilken scen de har illustrerat och varför. Gör sedan en tidslinje med de bilder eleverna har gjort. Ta fram bilderna och diskutera med eleverna var bilderna hör hemma, i början, mitten eller i slutet. Diskutera allt eftersom ni bygger upp tidslinjen varför scenerna

kommer i den ordning de kommer. Skulle de kunna komma tidigare eller senare? Varför – varför inte? Vad är det som gör att sekvenserna i filmen kommer där de gör? Beror de på dramaturgin eller karaktärsutvecklingen, eller hör dessa båda samman? När ni har en stor tidslinje över hela filmen kan ni börja analysera filmens konflikter, dramaturgi, akter och karaktärer.

1. Börja med karaktärerna. Vilka karaktärer finns i filmen? Vilken funktion har de? Varför finns de med i berättelsen? Vem är berättelsens huvudkaraktär? En huvudkaraktär är den som utvecklas mest i en berättelse? Vilka är det i Upp - Carl eller Oskar? Är de båda huvudkaraktärer? Vilka mål har de i filmen?. Vem hjälper dem att uppfylla dessa mål? Vilka hjälpare finns och på vilket sätt hjälper de? Ellie, Muntz, Kenneth, Dogge - vilka funktioner har de? Fundera också på vilka motkrafter som finns – kan de vara de samma som hjälparna? Hur motverkar dessa, att våra huvudkaraktärer uppnår sina mål? Vilka problem, hinder och konflikter möter huvudkaraktärerna på vägen mot filmens slut?

Lista gärna det som motiverar filmens karaktärer att handla som de gör.

2. Filmens konflikter. Har ni definierat karaktärerna är ni redan inne på analysen av filmens konflikt. Vilka konflikter finns? Är de alla lika viktiga? Finns det en huvudkonflikt? Kan ni med en sats, ordspråk sammanfatta vad filmen vill säga? Kan ni utifrån detta ordspråk, sensmoral fundera på vilken konflikt i filmen som tydligast belyser filmens premiss? Vad är det som motiverar karaktärerna att agera

som de gör? Finns det scener som är speciellt viktiga för filmens huvudkonflikt? Diskutera dessa utifrån den tidslinje och de teckningar ni har. Vilka scener är det som kommer upp? Var och när sker de? Sekvenser som enligt många andra kan vara intressanta att diskutera i Upp: Arkivfilmen i början, Carls och Ellies liv tillsammans, flygturen, då de träffar Kenneth, då de träffar hundarna, då de träffar Muntz, valet Carl får göra mellan Kenneth och sitt hus, då de slåss med Muntz på slutet och prisceremonin då de kommit hem.

3. Har ni filmens konflikter och karaktärer kommer det att gå som en dans att analysera filmens **dramaturgi**. Hur är filmen uppbyggd dramaturgiskt? Ta tidslinjen till hjälp – finns det ett anslag, presentation av karaktärer, fördjupning av konflikten, upptrappning/gestaltning av konflikten, lösning av konflikten samt en avtoning? Vilka scener på tidslinjen passar vart i filmens dramaturgi? Diskutera viktiga scener med eleverna – var och när kommer de? Vilka funktioner har de?

[Dramaturgiskurva PDF öppnas i eget fönster](#)

När ni har punkterna ovan så lär det vara enkelt att analysera filmens akter – början, mitt och slut. Dela in tidslinjen i fjärdedelar utefter antal illustrationer. Stämmer uppdelningen med filmens struktur, eller har vissa delar fått mer illustrationer än andra? Diskutera hur eleverna uppfattar filmens början (första fjärdedelen) Mitt (andra och tredje fjärdedelen) samt slut (sista fjärdedelen). Tidsmässigt i filmen kommer aktbytena/vändpunkterna efter en fjärdedel (c:a 22.30 in i filmen) då Carl flyger iväg med sitt hus,

i mitten(C:a 45 minuter) där Kenneth, Oskar och Dogge bokstavligen sitter fast i varandra och med en fjärdedel(c:a 67.30), då Carl får välja mellan sitt brinnande hus och att hjälpa Kenneth. Varför är dessa sekvenser viktiga? Är de några som valt att illustrera dessa sekvenser? Var hamnade de på er tidslinje? Eller har klassen valt att genom sina illustrationer lägga fokus på andra delar av filmens handling än den rent dramaturgiska?

Använd er sedan av dessa analyser för fortsatta diskussioner kring innehållet och filmens stil och form.

Filmens stil och form

Filmen har en rätt medveten retrokänsla. I de moderna sekvenserna i storstaden ser man att filmen utspelar sig i nutid men förutom dessa skulle filmen kunnat utspela sig för 50 år sedan. [Använd gärna dessa berättarkomponenter \(pdf\)](#) för att analysera hur sekvenser i filmen ser ut. Sekvenser som kan vara intressanta att analysera är journalfilmen, Carl och Ellies liv, hur det flygande hemmet ser ut, Muntz luftskepp, slutsekvensen m.m.

Hur presenteras filmens karaktärer med hjälp av berättarkomponenterna? Hur ser vi

på Carl, Ellie, Oskar, Muntz, Kenneth, Hundarna? Hur mycket av deras karaktär sitter i deras utseende och hur de filmas? Diskutera.

Filmen arbetar mycket med symboler. Den tydligaste symbolen är ballongen. Vad symboliserar en ballong egentligen? Hur ser era elever på ballonger – vilka kopplingar gör de till ordet ballong? När finns ballonger med i filmen? Ballonger finns ju med redan från första bilderna då vi får se Muntz luftskepp. Det är en ballong som för Carl och Ellie samman, vad finns vid hennes grav när hon dött? Vad arbetar Carl med? Är ballonger enbart positiva i filmen – Muntz kan man ju säga flyger i en jättestor ballong. Ballonger är ju även ett problem – de tappar luften – när blir det ett problem?

En annan stark symbol som filmen arbetar med är märken. Ellie ger ju Carl ett vindruvemärke som symbol för att nu är de vänner. När kommer det märket tillbaka? Fråga eleverna. Carl har på sig märket efter Ellies död och Carl ger det sedan till Oskar på prisceremonin. Oskar samlar på märken. Varför gör han det? Prata med eleverna om vad som är Oskars verkliga orsak till att han vill bli vildmarksscout. Innebär märkena som Oskar har att han verkligen lärt sig det

som märket symboliserar? Diskutera när det syns/inte syns? Vilken kunskap är egentligen viktig? Vilka kunskaper har och får Oskar under filmens gång? Be eleverna lista märken som Oskar borde få – rättvis, en god vän, ärlig, modig, solidarisk, barnslig, djurvän, etc...

Pixar är ledande i dataanimation och numera även i 3D-animation (filmen är ju gjord för att ses i 3D). För varje film höjer de ribban för vad vi kan förvänta oss inom dataanimation. Hur vi upplever ljus, textur, rörelser, kroppar blir för varje film mer och mer avancerat. Närläs gärna scener i klassrummet efter att ni sett filmen för att studera hur man väljer att berätta med hjälp av dagens teknik. Titta just på hur ljus, textur, rörelser, kroppar skildras i filmen och dess förhållanden till verkligheten – är bilden som ges i filmen realistisk?

Att göra efter eleverna sett filmen:

Be eleverna skriva en recension:

Ge dem denna beskrivning för hur man kan skriva en recension:

Har filmen levt upp till dina förväntningar? Skriv en recension av filmen som innehåller en:

- Kort beskrivning av historien (utan att avslöja slutet)
 - Kort beskrivning av huvudpersonerna
 - Vad tycker du kunde ha varit bättre i filmen?
 - Vad du tyckte om filmen?
 - Allt som var utöver det "vanliga" och allt som du tyckte var extra bra med filmen. Vad som stod ut för dig.
- Läs igenom din recension.

Gör en egen äventyrsbok!

Låt eleverna göra en egen äventyrsbok. Låt dem måla, fotografera, klippa och klistra

ihop en bok med de äventyr de redan upplevt i sina liv: resor, familj, utflykter, hobbyer –allt de kan komma på. Be dem sedan även göra som Ellie – skapa en lista på äventyr de hoppas göra i framtiden. Skapa i olika tekniker elevernas drömmar om hur de skulle vilja fly vardagen för att komma dit de vill vara.

Arbeta med en pensionär!

Filmen handlar om ett möte mellan en pensionär och ett barn. Be eleverna berätta om äldre personer i deras liv. Vilka äldre personer känner de? Vilket förhållande har de till dessa? Be eleverna göra en presentation av någon äldre person i deras liv – be dem gärna att presentera personen som en hjälte i en film (typ Carl i Upp).

2 ½ män

Pixars filmer har med rätta fått kritik för att vara väldigt manligt dominerade (alla deras huvudfigurer är män, i alla deras filmer). Upp är inget undantag, Ellie finns med i början men annars är de viktiga figurerna Carl, Oskar och Muntz. Diskutera med eleverna om varför de tror det är så att huvudpersonerna måste vara män/pojkar? Skulle inte filmen lika gärna kunna handla om Ellie? Skulle inte Oskar kunnat vara en tjej? Vad hade hänt med filmen om man hade ändrat kön på karaktärerna? Diskutera med era elever.

* Diskutera vilka bilder av kvinnor och män som filmen visar upp? Vilka roller fyller de i filmen? Hur stämmer de överens med verkligheten?

* Fundera på vilka som är aktiva, passiva? Vilken karaktär skulle du vilja vara och varför? Varför är de så få som kan tänka sig kvinnliga karaktärer? Är de positiva karaktärer?

* Hur vill man att ens föräldrar skall vara?
Är Oskars pappa en bra förebild? Vad finns
det för föräldraförebilder i filmen?

Filmen tar upp manliga relationer och
förhållandet mellan tre (fyra) generationer
män är inte ointressant. Carl har ju aldrig
haft egna barn men jobbat med barn hela
sitt liv. Hur verkar hans förhållande till
barn vara? Förändras hans relation till
Oskar? Om den gör det, när gör den det?
Oskar är ju med i scouterna därför att det
är hans enda sätt att träffa sin omgifta
pappa. För honom är att träffa sin pappa
det viktiga, inte scouterna. Hur är Oskars
relation till Carl? Umgås han med Carl
bara för att kunna umgås med sin far? När
förändras hans relation till Carl? Carl
möter ju sin barndomsidol i Muntz. Hur är
deras förhållande? Är det förhållande
mellan ett barn (Carl) och en vuxen
(Muntz) – eller mellan två vuxna. Hur
påverkas denna relation av att Oskar är där?

Viktigt i livet?

Vad som är viktigt i livet är ju olika för
olika personer i olika stadier i livet. Carl är
ju gammal så han har ju varit barn, vuxen
och pensionär. Hans prioriteringar har ju
ändrats genom livets och filmens gång. Be
eleverna lista vad de tycker verkar vara
viktigt för Carl i hans olika livsstadier.
Oskar är ju ett barn och vad han tycker är
viktigt i livet är kanske inte detsamma som
Carl. Be eleverna lista vad Oskar tycker är
viktigt. Jämför sedan listorna – vad har de
gemensamt – är det saker som är viktiga i
livet oavsett ålder?

För vuxen för barn?

Att vuxna filmkritiker älskar Upp är kanske
inte helt svårt att förstå. Filmen är ju som

gjord för dem (speciellt om de är män). För
en vuxen är det inte svårt att identifiera sig
med Carl. En vuxen kan ju även tycka att
filmens vuxenskämt och filmreferenser är
roliga och fyndiga, något ett lågstadiesbarn
inte lär tycka om, än mindre uppfatta. Den
stora frågan är om det vuxna tilltalas av i
filmen ligger i vägen för barnens upplevelse
av filmen? Att vuxna gillar Upp mer än
barn betyder ju inte att det inte är en film
som fungerar för barn, snarare tvärtom. En
av de stora fördelarna med en barnfilm
vuxna gillar är att här finns broar att bygga
över generationsgränserna – vilket ju
faktiskt är i mångt och mycket det filmen
vill säga – att oavsett ålder älskar vi äventyr.

Produktionsuppgifter:

Manus: Pete Docter, Bob Peterson, Thomas
McCarthy

Regi: Pete Docter, Bob Peterson

Musik: Michael Giacchino

Svenska röster:

Carl Fredriksson - Sten Ljunggren

Oskar - Elias Eiding Målar

Charles Muntz - Nils Eklund

Dogge - Henrik Dorsin

Ellie - Zara Larsson

Tekniska uppgifter

Längd: 96 min

Ljud: Dolby SRD

Format: 1:1,85

Censur: Från 7 år

Svensk premiär: 16 oktober 2009

Distribution

Buena Vista Int., Box 5631, 114 86

Stockholm Tel 08-555 44 500, fax:

08-678 81 36

